

Charta 77 nekončí [1990]

Otázka pro Ladislava Hejdánka

Na místo dosavadních mluvčích Charty 77 Tomáše Hradílka, Dany Němcové a Saši Vondry nastoupili mluvčí noví: Miroslav Lehký, Jan Ruml a Miroslav Tyl. Tolik ze stručné zprávy ČTK. My ji doplňujeme o některá další fakta.

Dosud bylo mluvčími 38 občanů, z toho jedenáct žen, někteří zastávali tuto funkci po více období nebo v ní zastupovali uvězněné přátele. Od roku 1969 bylo uvězněno 17 mluvčích, v období Charty 77 celkem 14. Nejčastěji byl ve vězení Václav Havel – 4×. Jaroslav Šabata strávil ve vězení přes sedm let, Rudolf Battěk dokonce devět. V tomto krátkém výčtu ani nezaznamenáváme výslechy, zadržování na 48 až 96 hodin.

Dokument podepsalo v roce 1977 přes 250 prvních signatářů. Dnes jich je 1883. Jednoho z dřívějších mluvčích a našeho spolupracovníka Ladislava Hejdánka jsme požádali o odpověď na otázku, v čem je smysl činnosti Charty 77 v dnešní době.

Od ledna 1977, kdy Charta 77 vydala své základní prohlášení, uplynula celá epocha, ne pouhých 12 let. Přesto, i dnes, a také v budoucnosti bude zapotřebí nejrůznějšího přesvědčení i zaměření, které spojuje a vždy bude spojovat „vůle jednotlivě i společně se zasazovat o respektování občanských a lidských prav v naší zemi i ve světě“. Žádná společnost na světě není a nebude naprosto spravedlivá, v každé bude docházet k případům nespravedlnosti a bezpráví. A tyto případy bude nutno odhalovat, správně pojmenovat a napravovat.

S každou příští politickou a státní mocí musí být Charta 77 připravena vést v té věci konstruktivní dialog. Její cíl je v tomto smyslu nekonečný, a to nejen proto, že každá společnost a lidé vůbec jsou nedokonalí, ale protože pravda, právo a spravedlnost jsou pro každou společnost a pro každou dobu tím, co je dějinně „tím pravým“. Proto základní dokument mluví také o předkládání různých návrhů, směřujících k prohlubování lidských a občanských práv i jejich záruk.

Již v samotných začátcích Charty se ukázalo, že tři mluvčí nejsou s to zvládnout jen zaznamenávání a zveřejňování případů porušování práv člověka; proto vznikl Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných, VONS. Také ten bude muset nadále plnit úkoly, k nimž se zavázal. Mnoho lidí se dnes táže – a mezi nimi také někteří signatáři Charty 77 –, zda nenadešel čas zásadně změnit jak strukturu tohoto společenství, tak metody jeho práce. Jistě bude nezbytné o tom vést četné rozhovory. Zdá se však, že existují závažné důvody pro to, aby se Charta 77 ani v budoucnosti nestala spolkem nebo organizací.

Měli bychom si zvyknout na myšlenku, že Chartou 77 vstoupily do naší společnosti skutečnosti nového druhu, o něž bychom neměli ochudit příští generace, a které bychom prot o měli pečlivě pěstovat a předávat synům a vnukům.

O právu ani o spravedlnosti nemůže nikdy vposledu rozhodovat většina, stejně tak jako o pravdě. Většina má obvykle tendenci se prosazovat svou vahou, nikoliv vahou svých argumentů. Měli bychom mít stále na mysli, že s novou pravdou přichází nejprve jen menšina, někdy jen několik jednotlivců; teprve po velké, usilovné práci se daří přesvědčit o nové pravdě ostatní. Konec konců zákony tu nejsou pro silné, ale pro slabé. Ti, kdo přicházejí s novým poznáním a s novým viděním věcí, jsou na počátku vždycky slabí. Možná, že zvláštní pozornost chartistů k tomuto druhu „slabých“ ve společnosti se v budoucnosti stane vůbec nejvýznamnějším

příspěvkem Charty 77 nejen naší společnosti, ale vůbec Evropě a světu.